

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 4 november 2008

Mål nr

Ö 3241-06

KLAGANDE

TK

Ombud: Advokat ES

SAKEN

Klagan över domvilla m.m.

TIDIGARE AVGÖRANDE

Försvarmaktens personalansvarsnämnds beslut den 25 april 2006

HKV beteckning 20 716:67046

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen lämnar klagan över domvilla utan bifall.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

TK har yrkat att Försvarmaktens personalansvarsnämnds beslut skall undanröjas på grund av domvilla.

Försvarmaktens personalansvarsnämnd har yttrat sig i ärendet.

SKÄL

Bakgrund

Försvarmaktens personalansvarsnämnd meddelade den 25 april 2006 TK en disciplinpåföljd enligt 14 § lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA). Personalansvarsnämnden fann i sitt beslut att TK vid ett telefonsamtal hotat och förolämpat EM. I beslutet angavs att talan mot beslutet skulle väckas inom tre veckor från den dag delgivning av beslutet skett (jfr 39 § LOA). TK har inte väckt talan mot beslutet.

TK har i Högsta domstolen till grund för sitt yrkande att personalansvarsnämndens beslut skall undanröjas åberopat att nämnden i strid mot 17 § förvaltningslagen (1986:223) underlåtit att med honom kommunicera uppgifter som har legat till grund för beslutet.

Behörig domstol

Den fråga som till att börja med uppkommer är om TKs ansökan skall prövas av Högsta domstolen.

I allmän domstol används de extraordinära rättsmedlen resning och klagan över domvilla. I förvaltningsdomstol används endast resning, som då även har ansetts kunna innefatta bl.a. talan som grundas på att förfarandefel förekommit.

Av 11 kap. 11 § regeringsformen framgår att resning i avgjort ärende beviljas av Regeringsrätten eller, i den mån det föreskrivs i lag, av en lägre förvaltningsdomstol, när fråga är om ärende för vilket förvaltningsmyndighet är högsta instans. I annat fall beviljas resning av Högsta domstolen eller, i den mån det föreskrivs i lag, av annan domstol som inte är förvaltningsdomstol.

Enligt 37 § LOA skall mål om tillämpningen av den lagen handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Talan skall väckas genom ansökan om stämning hos Arbetsdomstolen eller tingsrätt. Enligt lagen (1987:439) om inskränkning i rätten att överklaga får arbetstagaren inte överklaga ett beslut av en arbetsgivare med offentlig ställning hos regeringen, en förvaltningsdomstol eller förvaltningsmyndighet när en tvist som rör beslutet skall handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister.

Det aktuella beslutet har alltså kunnat angripas genom ansökan om stämning enligt lagen om rättegången i arbetstvister. Med hänsyn härtill bör det vid tillämpningen av 11 kap. 11 § regeringsformen inte anses att förvaltningsmyndighet är högsta instans i ärendet (jfr t.ex. RÅ 1992 not 637). TKs klagan över domvilla skall därför prövas av Högsta domstolen eller av annan domstol som inte är förvaltningsdomstol.

Enligt 59 kap. 5 § rättegångsbalken ankommer det på hovrätt att pröva klagan över domvilla avseende ett avgörande av annan myndighet än tingsrätt vilket skulle ha överklagats hos tingsrätt eller hovrätt. Bestämmelsen är inte direkt tillämplig på ett fall som det nu förevarande. Att ett beslut angrips genom att talan väcks enligt lagen om rättegången i arbetstvister skulle emellertid kunna jämföras med ett överklagande i den mening som avses i 59 kap. 5 § rättegångsbalken (jfr NJA 1993 s. 681). En sådan tillämpning av bestämmelsen synes dock vara mindre ändamålsenlig i fall av förevarande slag eftersom talan under vissa förhållanden skall väckas vid Arbetsdomstolen, vars avgörande inte får överklagas, och Arbetsdomstolen – inte hovrätt – är överrätt vid överklagande i de fall talan har väckts vid tingsrätt.

Bestämmelsen i 2 kap. 3 § tredje stycket lagen om rättegången i arbetstvister lämnar inte utrymme för att Arbetsdomstolen skulle vara behörig att pröva en domvilloklagan av nu aktuellt slag.

Högsta domstolen är därför behörig domstol.

Tillämpliga bestämmelser

Bestämmelsen i 11 kap. 11 § regeringsformen behandlar uttryckligen endast rättsmedlen resning och återställande av försutten tid. Att klagan över domvilla inte tagits med i bestämmelsen hänger, som antytts ovan, samman med att det institutet är okänt inom förvaltningsprocessrätten där förfarandefel i stället uppfattas som resningsfall, se t.ex. Wennergren, Förvaltnings-

processlagen m.m., 5 uppl. 2005, s. 382 och 398 samt Ragnemalm, Förvaltningsprocessrättens grunder, 7 uppl. 1992, s. 135.

I 11 kap. 11 § regeringsformen anges inte något om förutsättningarna för resning. Sådana förutsättningar kan enligt paragrafen meddelas i lag, vilket skett i 58 kap. och 59 kap. rättegångsbalken angående resning och domvilloklagen för tvistemål och brottmål samt i 37 b § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och 42 § lagen (1996:242) om domstolsärenden angående resning. Dessa bestämmelser är inte direkt tillämpliga i ett ärende av förevarande slag. Emellertid har, beroende på de omständigheter som åberopats i ärendet, bestämmelserna ansetts kunna ge ledning vid Högsta domstolens prövning, se t.ex. NJA 2007 s. 82. Eftersom TK till stöd för sitt yrkande åberopat att ett förfarandefel förekommit vid handläggningen hos en myndighets personalansvarsnämnd ligger det närmast till hands att beakta förvaltningsprocesslagens bestämmelse om resning. I 37 b § förvaltningsprocesslagen anges att resning får beviljas om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl att pröva saken på nytt.

Personalansvarsnämnden har i ärenden om disciplinansvar att följa bestämmelserna i förvaltningslagen i dess helhet (se prop. 1971:30 s. 332 samt Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen, 2 uppl. 2007, s. 25). I 17 § förvaltningslagen regleras myndigheternas skyldighet att kommunicera material oberoende av en begäran. Enligt denna bestämmelse gäller att ett ärende som avser myndighetsutövning mot enskild inte får avgöras utan att den som är part underrättats om uppgift som tillförts ärendet genom någon annan och fått yttra sig över uppgiften. Kommunikation behöver dock inte

ske, om avgörandet inte går parten emot, om uppgiften saknat betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning är uppenbart obehövlige.

Högsta domstolens bedömning

Med hänsyn till att förvaltningslagens regler var tillämpliga vid personalansvarsnämndens handläggning och beslutet i fråga gäller disciplinpåföljd och därmed myndighetsutövning mot enskild, är nämndens beslut av ett sådant slag att det kan bli föremål för extraordinära rättsmedel.

TK har gjort gällande att personalansvarsnämnden brustit i sin skyldighet att kommunicera uppgifter som dels lämnats av EM och dennes dåvarande chef före nämndens första sammanträde den 5 april 2006, dels lämnats av EM, chefen för Luftstridsskolan (LSS) och stabschefen vid LSS vid nämndens andra sammanträde den 25 april 2006, till vilket TK inte var kallad.

Personalansvarsnämnden har i yttrande till Högsta domstolen uppgett att TK muntligen vid sammanträdet den 5 april 2006 fick del av de uppgifter som EM och hans dåvarande chef hade lämnat före sammanträdet. Vidare har personalansvarsnämnden anfört att det var uppenbart obehövt att kommunicera de uppgifter som lämnades under sammanträdet den 25 april 2006, eftersom uppgifterna inte var nya i ärendet eller saknade betydelse för disciplinansvaret.

Förfarandet hos Försvarmaktens personalansvarsnämnd skall alltså uppfylla kraven i förvaltningslagen. Nämndens handläggning är inte att jämföras med en domstolsprövning. En prövning av det slaget kan i stället åstadkommas

genom att talan om ändring i ansvarsnämndens beslut väcks enligt lagen om rättegången i arbetstvister.

Förvaltningslagens bestämmelser om kommunikationsskyldighet är att betrakta som centrala från rättssäkerhetssynpunkt. Av detta följer emellertid inte att varje avsteg är att uppfatta som ett så grovt förfarandefel att myndighetens beslut skall undanröjas och ärendet prövas på nytt (jfr beträffande domstolsärenden – för vilka ansetts att samma principer som gäller för förvaltningsärenden är tillämpliga – Fitger, Lagen om domstolsärenden, 2 uppl. 2004, s. 304). För att så skall ske har inom förvaltningsrätten i regel fordrats att den sammantagna bedömningen av omständigheterna ger vid handen att beslutet synes ha blivit materiellt felaktigt (se t.ex. Ragnemalm i Förvaltningsrättslig tidskrift 2006 s. 91 ff., särskilt s. 99 ff., Ragnemalm, Förvaltningsprocessrättens grunder s. 135 samt Bohlin och Warnling-Nerep, Förvaltningsrättens grunder, 2 uppl. 2008, s. 296).

Vad personalansvarsnämnden anfört om att TK vid sammanträdet den 5 april 2006 fått del av EMs och hans chefs uppgifter får godtas, även om dokumentationen av att så skett varit bristfällig. Med hänsyn till att personalansvarsnämnden i sin motivering av beslutet hänvisat till att vad EM berättat inför nämnden var trovärdigt, kan det ifrågasättas om inte kommunikation av vad denne närmare uppgett inför personalansvarsnämnden hade bort ske. Oavsett hur det förhåller sig med detta, framgår det emellertid av beslutet att även andra omständigheter legat till grund för personalansvarsnämndens bedömning att EMs uppgifter var mer trovärdiga än TKs, och det har i Högsta domstolen inte framkommit något som tyder på att ärendet skulle ha fått en annan utgång om TK hade fått del av och tillfälle

att bemöta uppgifterna. Vid en samlad bedömning kan det inte anses föreligga synnerliga skäl för att ärendet skall prövas på nytt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander, Ella Nyström (skiljaktig), Kerstin Calissendorff (referent), Gudmund Toijer och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Monica Björnfot Spaak

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2008-09-23

Mål nr
Ö 3241-06

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Ella Nyström är skiljaktig på sätt framgår av följande yttrande:

”Jag instämmer i vad majoriteten anfört i skälen t.o.m. andra stycket under rubriken Högsta domstolens bedömning. Härefter anför jag följande.

Personalansvarsnämnden har i yttrande till Högsta domstolen uppgett att TK muntligen vid nämndens sammanträde den 5 april 2006 fick möjlighet att yttra sig över att EM och dennes chef vid telefonsamtal med företrädare för nämnden uppgett att EM varit nykter den kväll då den anmälda händelsen utspelat sig. När det gäller sammanträdet den 25 april 2006, till vilket TK inte hade kallats, har personalansvarsnämnden i yttrandet anfört att EM då inte tillförde några nya uppgifter utöver uppgifterna från anmälan och från telefonsamtalet.

Av personalansvarsnämndens beslut framgår att tilltron till EMs respektive TKs uppgifter var av avgörande betydelse för utgången i disciplinärendet. Det anges uttryckligen i beslutet att det vid tilltrosbedömningen vägdes in såväl EMs uppgifter inför nämnden den 25 april 2006 – då han enligt beslutet utvecklade vad som förevarit den aktuella kvällen – som dennes chefs uppgifter om EMs nykterhet och om vad EM berättat för honom om hot från TK. Av nu nämnda uppgifter har enligt personalansvarsnämnden

TK underrättats endast om uppgiften om nykterheten. Även de övriga uppgifterna har såsom framgår av nämndens beslut haft betydelse för utgången i ärendet. Dessa uppgifter borde TK ha underrättats om och fått tillfälle att yttra sig över innan ärendet avgjordes. Den underlåtna kommunikeringen har inneburit att en väsentlig rättssäkerhetsgaranti åsidosatts. Det föreligger synnerliga skäl för att pröva ärendet på nytt varför resning bör beviljas och ärendet visas åter till personalansvarsnämnden.”